

Ľubomír Feldek

Mese Paracelsusról és a tavaszról

Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus Paracelsus von Hohenheim doktor (1493–1541), a híres középkori orvos 1537-ben három hetet töltött Pozsonyban.

Miután megérkezett, a messze a városkapun túlra elébe siető tanácsosoknak egy kis mutatvánnyal köszönte meg a kedves fogadtatást: elégetett egy szál virágot, majd ennek a virágnak a hamuját addig melegítette egy lombikban, és ki tudja, mi mindent csinált még vele, míg ebből a hamuból újból virág nem lett. Vajon van-e valaki rajta kívül, aki képes a virágok feltámasztására?

Hát a tavasz!

Meglehet a tavasz volt az, amely abban a bizonyos 1537-es esztendőben Paracelsus doktorrá változott!

Három hét múlva Paracelsus doktor Pozsonyból Salzburgba ment, ahol nem sokkal később rejtélyes körülmények között nyoma veszett. És már soha többé nem került elő.

Igen, biztosan a tavasz volt az, amelynek ama furfangos mutatvány köszönhető abban az esztendőben. A tavasz is megjelenik mindenütt, majd rejtélyesen eltűnik mindenhol.

Paracelsus doktor után Salzburgban állítólag csak a kalapja, a botja és a köpenye maradt.

Igen, biztosan a tavasz volt. Utána sem marad más, csak a nyár.

Mese a hóemberről

– Mihez kezdek majd a nyáron? – töprengett egyszer a hóember. – Leköltözöm a folyó fenekére, és vízimanó leszek. A vízimanók fazekaik alá rejtik a vízbefúltak lelkét – nekem is van fazekam, igaz, csak egy, de azért elég nagy. Télen kalapként szolgált, de nyáron azért alája rejthetem a lelkeket...

Ekkor azonban a hóember igencsak elszomorodott azon, hogy neki vízbefúltak lelkét kellene fogdosnia. De miért? Miért fúlnak vízbe az emberek? Miért nem

tanulnak meg rendesen úszni? És ha már belefutnak, miért rejtik fazék alá a lelküket a vízimanók?

– Nem – szólalt meg ekkor. – A vízbefúltakkal együtt kell érezni. Szerencsére az én fazekam lyukas. Minden lélek, amelyet elrejték alá, kiszökhet ezen a lyukon! Tulajdonképpen a vízbefült lelkek megmentője lehetek így! De van-e egyáltalán lélek? Ó, jaj, jobb kitérni a kérdés elől! Nem leszek vízimanó, és kész.

És a hóember valóban nem lett vízimanó, hanem úgy döntött, csupán szétnézni megy el a vízhez. Méghozzá nem is akármelyikhez, hanem egyenesen a tengerhez! Beült hát egy hűtőkocsiba (ismerőse volt a sofőr), s csak az egyik fekete-tengeri strandon szállt ki Bulgáriában, Várnában.

Történt, ami történt. Mégiscsak vízimanó lett, méghozzá nem is akármilyen, hanem fekete-tengeri! Jobban mondva: fekete-tengeri víz. Még sokáig azután, hogy oly balszerencsésen elolvadt, egy teniszlabda ringatózott a Fekete-tengeren. Vajon a hóember lelke lehetett az? Ugyan, hiszen a hóembereknek nincs is lelkük! De van-e egyáltalán lélek? Ó, jaj, nem tudsz kitérni e kérdés elől...

A tükrök életéből

Mivel ezen a nyáron nem volt semmi különösebb munkám, elhatároztam, hogy időmet a megfigyelésnek szentelem. Van, aki a lepkék életét tanulmányozza, van, aki valami másnak az életét – de tanulmányozta már valaki a tükrök életét? Elhatároztam hát, hogy a tükrök életének legelső megfigyelője én leszek.

Az első tükör, melynek életét tanulmányozni kezdtem, úszó tükör volt. A folyóvíz színén ringatózott, és hagyta vitetni magát a vízzel. Tudományos feljegyzéseimben ezért víztükörnek neveztem el.

Amikor nekifogtam a tanulmányozásának, éppen este volt, és lányok és csillagok hajoltak az úszó tükör fölé.

– Milyen szépek vagyunk csillagokkal a hajunkban! – mondogatták a lányok.

– Milyen szépek vagyunk a lányok hajában! – mondogatták a csillagok.

Meghallotta ezt a vízimanó, aki a víz alatt él, és elfogta a sárga irigység. Hiszen ő sem a lányokat, sem a csillagokat, sem saját magát nem látta. Hogyan is látta volna, hiszen a tükör mögött volt.

Mire az irigy vízimanó elindult a völgybe, ahol egy sziklatömböt gördített a folyó útjába. A sziklatömb fölött a víz szintje megemelkedett, alatta meg lejjebb került, s a zuhatag úgy hullott le a kőről, akár a lányok csillagokkal teli haja, amire a vízimanó oly kíváncsi volt. Aki ott üldögélt a vízesés alatt, és örvendezve nézte, ahogy az úszó tükör átbillen a sziklán, s ő végre mindent megpillanthat – a lányokat, a csillagokat és saját magát is – abban a tükörben.

Csakhogyszámította magát. Bár a tükör átbillent a kövön, mielőtt azonban a vízimanó bármit is észrevehetett volna, ezernyi hasznavehetetlen darabra tört. Így hát máig ott ücsörög a vízimanó ama vízesés alatt, és azon töpreng, hogyan ragaszthatná össze az ezernyi hasznavehetetlen tükörcserepet.

És csak azok, akik sohasem tanulmányozták a tükörök életét, csak azok járnak a vízparton figyelmetlenül, és csak ők gondolják, hogy ama vízesés alatt a víz habja csillog és az hullik szét ezernyi darabra.

A másik tükör, melynek tanulmányoztam az életét, álló tükör volt. Egy lakás hálósobájában állt, éppúgy, ahogy ezer más tükör áll ezer más lakás ezer más hálósobájában. Tudományos feljegyzéseimben ezért közönséges tükörnek neveztem el.

A közönséges tükör semmivel sem járt jobban, mint a víztükör. Hiszen alig kezdtem el tanulmányozni az életét – már vége is volt. Egy kislány ment neki, aki itt lakott ebben a lakásban a szüleivel, és az az ütközéstől ezernyi hasznavehetetlen darabkára tört, melyek szétszóródtak a földön a tükör előtt. A tükörből pedig csak az üres ráma maradt.

Am ebben a pillanatban belépett a szobába a kislány anyukája, aki a kalapját szerette volna feltenni a tükör előtt. Amikor azonban a kislány meghallotta a lépéseit, gyorsan beállt a rámába. Úgy gondolta, ha igaz, amit mindenki mondogat, hogy hasonlít az anyukájára, lehet, az nem vesz majd észre semmit. Így amikor az anyukája odaállt a tükör elé, hogy feltegye a kalapját, a kislány is gyorsan a fejére kapta a kosárcát, amely épp a kezében volt. Az anyukája pedig valóban nem vett észre semmit, csak nézte a kislányát a kosárcájával a fején, és így szólt:

– Úgy látom, ez a kalap igen jól áll nekem!

Csakhogyszemben a pillanatban a kosárcából a kislány fejére hullott az összes nefelejcs, amit nemrég szedett a patakparton, és szétszóródtak a padlón a tükör mögött.

– Ó! – kiáltott fel az anyukája meglepetten. – Ugyan mi potyog a kalapomból?

És a padlóra pillantott a tükör előtt.

– Végem van! – gondolta a kislány a tükörkeretben, mivel tudta, hogy a padló a tükör előtt tele van üvegcserepekkel.

Mire a kislány anyukája lehajolt, kezébe vett egy üvegdarabkát, alaposan megvizsgálta, és így szólt:

– Hiszen ezek nefelejcsok! Biztosan a kislányom szedte, és beletette a kalapomba!

A kislány pedig odabent, a tükör ráájában állva felsóhajtott, és ezt gondolta:

– Milyen szerencse, hogy az anyukám szeme kék, mint a nefelejcs!

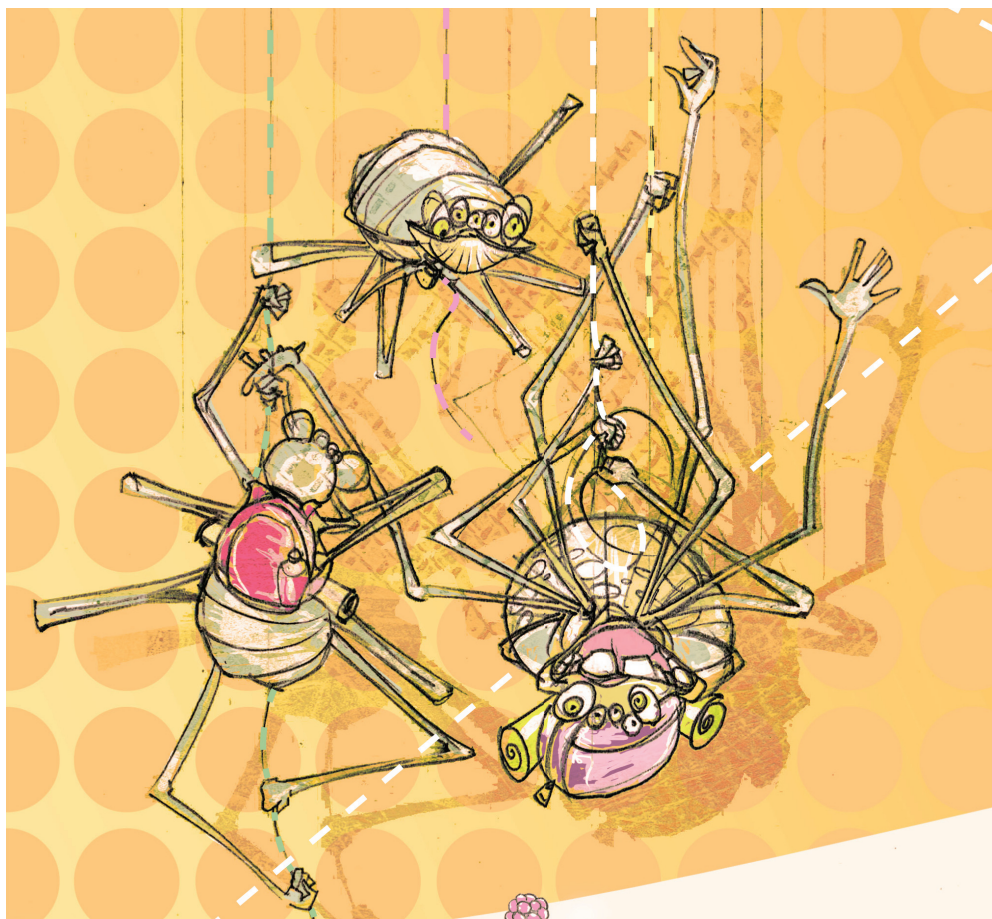
E két tükör életének tanulmányozásából arra a következtetésre jutottam, hogy a tüköröknek bizony nagyon szomorú az életük. Hiszen előbb-utóbb mindegyik – legyen az közönséges tükör vagy víztükör – ezernyi hasznavehetetlen darabkára hullik szét. Amikor ezt felismertem, elszomorodtam. És el is ment a kedvem egy harmadik tükör életének tanulmányozásától – csak szomorúan üldögéltem, és mereven bámultam magam előtt egy tiszta papírlapot, és a tükörök szomorú

életén gondolkodtam. Ám egyszeriben – mit látok? Előttem a tiszta papírlapon egyszeriben megjelentek a gondolataim! Egyik gondolat a másik mellett – már egész bekezdésnyi van belőlük, azután bekezdés került bekezdés alá – s máris egy egész mesére való kerekedett belőlük. Amelyben az első széttört tükör is meg a második széttört tükör is hirtelen újra életre kelt, mintha sosem törtek volna szét!

Persze hogy rögtön jobb kedvem lett! S így, felvidulva, felkiáltottam: ugyan mért volna a tükrök élete szomorú?! Hisz vidám az is! A legvidámabb pedig közülük a harmadik tüköré, amit épp most tanulmányozok. Ami a gondolatok viszsztükörözésére szolgál! Melyben azok a tükrök is új életre kelnek, melyek egyszer már széttörtek! Mivel pedig ez egy darabka tiszta papírlap, tudományos feljegyzéseimben papírtükörnek neveztem el.

Csak nehogy elégjen!

Tóth László fordításai

Gyenes Gábor illusztrációja Polgár Anikó *Paleocsontevés* című verseskötetében (Anser Kiadó, 2019)